

свідчить про статеві відмінності проявів виникнення симптомів у осіб із встановленою вестибулярною дисфункцією (явище десцендофобії та агарофобії спостерігалось у меншій кількості досліджуваних юнаків, порівняно із дівчатами їхнього віку).

Література

1. *Вартанян М.* Распространенность вестибулярных расстройств среди пациентов, страдающих отосклерозом [Текст] / М. Вартанян, Т. Банашек-Мещерякова // Вестник оториноларингологии. — 2013. — № 2. — С. 23—26.
2. *Моїсеєнко О.* Визначення функціонального стану вестибулярного аналізатора волейболістів 14-15 років під впливом спеціально-спрямованих вправ [Текст] / О. Моїсеєнко, Ю. Горчанюк, В. Горчанюк // Слобжанський науково-спортивний вісник. — 2015. — №2 (46). — С. 133—137.
3. *Нерянова Ю.* Опыт применения гирудотерапии в комплексном лечении головокружения у больных с дисциркуляторной энцефалопатией [Текст] / Ю. Нерянова, Л. Кузьменко // Запорожский медицинский журнал. — 2014. — № 2. — С. 48—50.
4. *Трінус К.* Запаморочення: особливості діагностики та клінічної інтерпретації [Текст] / К. Трінус // Міжнародний неврологічний журнал. — 2012. — №7 (53). — С.152—163.

УДК: 612.897+06:612.172

**ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ІНТЕЛЕКТУ ЯК ФАКТОР
КОГНІТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

О. С. Волошин

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

E-mail: voloshynos@ukr.net

Інтелект як продукт свідомості і мислення, є по-суті, концентрацією знань, отриманих в результаті попереднього досвіду. Розвиток інтелекту пов'язаний з необхідністю вирішення

завдань і пристосування до умов середовища. Саме тому когнітивна діяльність людини, що також спрямована на адаптацію, має безпосередній зв'язок з інтелектом. Водночас, вроджені і набуті особливості функціонування нервової системи визначають певні особливості структури інтелекту, що відповідним чином повинно впливати на характер пізнавальних процесів.

Розвиток когнітивних можливостей у сучасному суспільстві значною мірою пов'язаний з ефективним отриманням відповідної інформації, яка разом із знаннями визначаються як домінуючі цінності [5]. В цьому сенсі ще одним цікавим аспектом дослідження інтелекту і когнітивних процесів людини є інтенсивний розвиток так званого віртуального простору як нового джерела інформації.

Сучасні дослідження свідчать про те, що необхідною умовою успішного формування основних когнітивних показників є маніпулювання реальними предметами у реальному світі [2]. Але в ситуації, коли індивідуум стикається з необхідністю реагувати на подразники з віртуального середовища, цей досвід часто стає неактуальним. В осіб юнацького віку, які формують вміння оперувати реальними і віртуальними предметами одночасно, а іноді навіть із випередженням останніх, з'являються передумови певних особливостей когнітивної діяльності.

З точки зору фізіології, обробка інформації в головному мозку людей, які активно взаємодіють з віртуальним середовищем, потребує створення нових або перебудови старих функціональних нейронних ансамблів. Зокрема, автори зазначають, що зросло вміння оперувати двовимірними предметами у двовимірному просторі як наслідок збільшення маніпуляцій під час віртуальних ігор [4]. При цьому, когнітивний розвиток сучасної дитини прискорюється за одними показниками і гальмується за іншими [2]. Встановлено, що активна взаємодія з віртуальним середовищем призводить до погіршення сприйняття простору, зменшення стійкості концентрованої уваги у старшокласників в середньому на 46,7 %, при цьому після пасивного відпочинку позитивних змін досліджуваних показників не спостерігали [1].

Варто звернути увагу також на те, що раніше створений завдяки фантазуванню світ ніколи не виходив за межі «уявного», не ставав частиною повсякденного життя багатьох дітей, він міг бути реальністю «для одного» [3]. Зараз розвиток когнітивних властивостей активних споживачів віртуальної інформації відбувається, як правило, у тісній співпраці через інтернет-контакти з іншими людьми. Цей фактор сприяє формуванню в користувача відчуття «реальності» віртуальних подій.

Саме тому становить інтерес вивчення особливостей структури інтелекту осіб юнацького віку, в яких нейрофізіологічні механізми когнітивних процесів передбачають діяльність нейронів при опрацюванні інформації не лише фізичного світу, але й віртуального.

Усього обстежено 62 практично здорових особи юнацького віку в період з 9-ої до 11-ої години. З метою дослідження особливостей структури інтелекту вивчали такі його складові як аналіз, логіка, конкретне мислення, екстраполяція, площинна уява. У дослідженні використана комплексна діагностична комп'ютерна програма «Методика визначення та оцінки інтелекту (Test Structure Intellect – 9). Версія 2».

Важливість дослідження екстраполяції як складової інтелекту пов'язана з тим, що ця властивість дає можливість людині переносити раніше відому характеристику одного елемента системи на інші елементи, тобто здійснювати екстраполяції. Це оптимізує аналіз системи в цілому. Встановлено, що в середньому показник екстраполяції в групі обстежуваних становить $95,75 \pm 2,13$ (на 2,25 менше нормативного значення). Однак 53,6% осіб мали показники екстраполяції, що відповідали нормі або перевищували її.

Аналіз, як властивість мозку, полягає в успішності виокремлення складових компонентів предмету аналізу та почергового вивчення їх властивостей. Показник аналізу має середнє значення $97,56 \pm 1,26$, що на 3,44 менше норми. Значення показника логіки становить $94,85 \pm 1,77$ (на 4,15 менше норми).

Здатність індивідууму до формування нових образів ґрунтується на такій психічній властивості як уява. Завдяки уяві, на основі раніше сформованого досвіду, мозок здійснює

синтетичну творчу діяльність і створює нове. В середньому по групі значення площинної уяви становило $99,95 \pm 1,27$, що практично відповідає нормі.

Мислення як найвища форма відображення зовнішнього середовища, тісно пов'язане з аналітико-синтетичною діяльністю нейронів головного мозку в процесі опрацювання сенсорної інформації. За результатами аналізу структури інтелекту показник конкретного мислення має високе значення і становить в середньому $106,24 \pm 0,76$.

Отже, в обстежених юнацького віку такі складові структури інтелекту, як уява і конкретне мислення, відповідають нормі і мають високі значення. Це є свідченням високого потенціалу когнітивних можливостей. Водночас показники екстраполяції, аналізу, логіки є нижчими від норми, що може певним чином обмежити ефективність пізнавальних процесів.

Література

1. *Вадзюк С.Н.* Вплив роботи за дисплеєм комп'ютера на зір в учнів старшого шкільного віку / С.Н. Вадзюк, Н.Я.Ульяницька, Л.Б. Лозіна, І.Б. Паньків // Фізіологічний журнал. — 2014. — Том 60. — № 3 (Додаток). — С. 30.
2. *Гончаренко С.А.* Психологічна діагностика особливостей когнітивного розвитку молодших школярів в умовах інформаційного суспільства : звіт про науково-дослідну роботу інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України [Електронний Ресурс] / [С.А. Гончаренко, Л.О. Кондратенко, О.В. Гнатюк, А.Й. Ваврик, Є.П. Верещак, Л.М. Манилова, О.Ю. Чекстере, Т.П. Захарчук, Л.М. Строкач] / Національна академія педагогічних наук України. — К., 2014. — 37 с. Режим доступу : http://inpsy.naps.gov.ua/files/pdf/1_1427128873.pdf. — Назва з екрану. — Дата звернення: 26.01.2017.
3. *Кондратенко Л.О.* Вплив діяння у віртуальному просторі на когнітивний розвиток дітей [Електронний Ресурс] / Л.О. Кондратенко // Віртуальний освітній простір: психологічні проблеми: матеріали Першої міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (інститут

психології імені Г.С. Костюка НАПН, Київ, Україна, травень 2012. — Режим доступу : http://www.newlearning.org.ua/sites/default/files/praci/Tezy-2012/Kondratenko_Larysa_2012.doc. — Назва з екрану. — Дата звернення: 26.01.2017.

4. *Кондратенко Л. О.* Вплив інформаційно-комп'ютерних технологій на когнітивний розвиток дітей (між двома реальностями) [Електронний Ресурс] / Л. О. Кондратенко. // Технології розвитку інтелекту. — 2013. — № 4. — Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/tri_2013_4_11. — Назва з екрану. — Дата звернення: 26.01.2017.
5. *Лазарович Н.* Людина у світлі концепцій інформаційного суспільства [Електронний Ресурс] / Н. Лазарович // Електронний науковий архів Науково-технічної бібліотеки Національного університету «Львівська політехніка» : Філософські науки. — 2011. — № 692. — С. 35—39. Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/10345/1/6.pdf>. — Назва з екрану. — Дата звернення: 26.01.2017.

УДК 598.284

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗМНОЖЕННЯ ТА ЕКОЛОГІЯ
ЛАСТІВКИ СІЛЬСЬКОЇ НА ХМЕЛЬНИЧЧИНІ**

¹*А. М. Гарлінська, ²М. М. Гриценюк, ²Л. О. Шевчик*

¹Житомирський державний університет імені Івана Франка

²Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

E-mail: shevchyk.lubov@i.ua

Стан вивчення екології та біологічних особливостей звичайного в Україні виду ластівки сільської (*Hirundo rustica*, Linnaeus, 1758), недостатній. Деякі відомості про фауну птахів України знаходимо в більш ранніх літературних джерелах де містяться короткі і фрагментарні відомості. Деяка інформація про птахів західних областей України, в тому числі Житомирської,